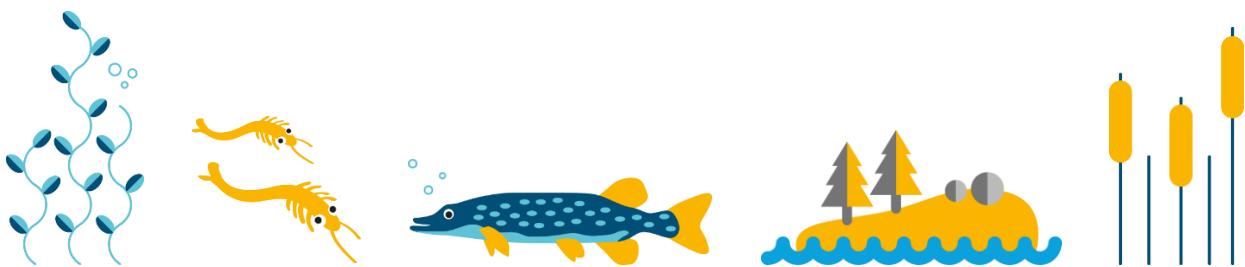

VESIENSUOJELUN **TEHOSTAMIS-** OHJELMA

Veden vuoro -

Vesiensuojelun tehostamishjelman vuosiraportti 2022

Sisällys

1. Ohjelman tausta	1
2. Ohjelman toimeenpano ja välitulokset	1
2.1 Maatalous.....	2
Peltojen kipsikäsitteily.....	2
Rakennekalkki ja kuitulietteiden vesiensuojeluvaikutukset.....	4
2.2 Vesienhallinta maa- ja metsätaloudessa.....	4
Vesienhallinnan tutkimus ja kehitys.....	6
Maa- ja metsätalouden vesienhallinnan valuma-aluepilotit.....	7
2.3 Vesistökuunnostukset ja asiantuntijaverkostojen vahvistaminen	7
2.4 Kaupunkivesien hallinta ja haitalliset aineet	11
Selvitys hulevesin laadusta, siihen vaikuttavista tekijöistä ja hulevesien käsittelyn mahdollisuuksista.....	12
2.5 Hylkyjen saneeraus.....	13
2.6 Itämeren ja vesien tilan selvitykset ja tutkimus (MAAMERI-hanke)	14
3. Ohjelman määrärahan käyttö	15
4. Ohjelman viestintä	16
Ympäristöministeriön viestintätoimet	16
Ohjelman hankkeiden viestintätoimet.....	17
5. Ohjelman vaikuttavuuden seuranta ja arviointi	19
6. Riskien hallinta ja muutostarpeet	20
Ohjelman toimeenpanon keskeiset riskit.....	20
Toimenpiteet riskien hallinnassa.....	20
Liite 1. Ohjelman organisaatio	22

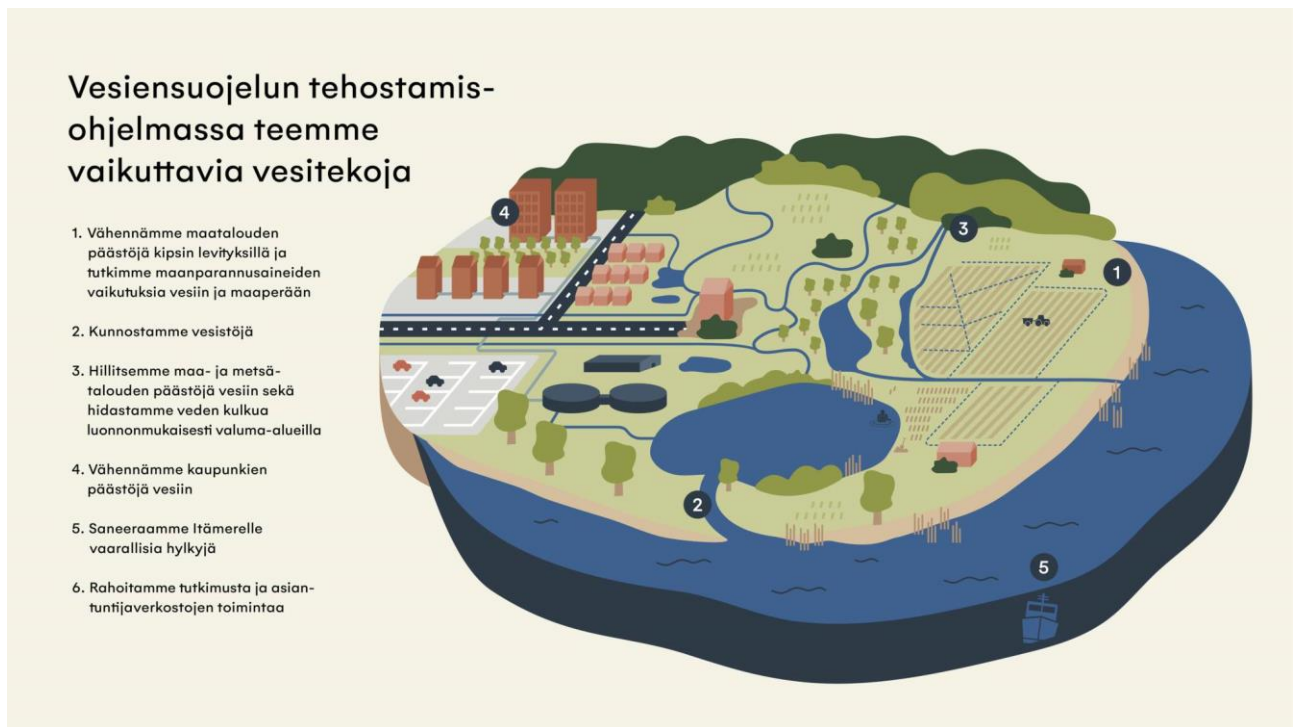
1. Ohjelman tausta

Vesiensuojelun tehostamisohjelman perustana ovat valtioneuvoston vuonna 2015 ja 2021 hyväksymät alueelliset vesienhoitosuunnitelmat ja merenhoitosuunnitelman toimenpideohjelma. Ohjelman periaatteita ovat konkreettisten toimenpiteiden kohdentaminen vaikuttavimpiin tilaa parantaviin toimiin, toimijoiden yhteistyön vahvistaminen sekä uusien toimintatapojen ja menetelmien käyttöönotto.

Ohjelman taustaa ja tavoitteita on kuvattu tarkemmin ohjelmatekstissä. [Lue lisää ympäristöministeriön verkkopalvelusta: ym.fi/vedenvuoro](#) sekä [hankeikkunasta](#).

2. Ohjelman toimeenpano ja välitulokset

Vesiensuojelun tehostamisohjelmassa vähennetään maatalouden ravinteiden joutumista vesiin, kehitetään vesitalouden hallintaa maa- ja metsätaloudessa, kunnostetaan vesistöjä, kehitetään kaupunkivesien hallintaa, saneerataan ympäristölle vaarallisia hylkyjä sekä rahoitetaan tutkimusta ja kehitystyötä (kuva 1). Hallitus linjasi (2018) ohjelman rahoitukseksi 69 miljoonaa euroa vuosille 2019–2023.

Kuva 1. Vesiensuojelun tehostamisohjelma koostuu kuudesta teemasta.

2.1 Maatalous

Maatalouden vesiensuojelua edistettiin tukemalla maanparannusaineiden käyttöä pelloilla sekä jatkamalla niiden käyttöön ja vaikuttavuuden arviointiin liittyvää tutkimusta. Kaikki keskeiset maanparannusaineet (kipsi, rakennekalkki ja kuitulietteet) ovat olleet vuonna 2022 mukana ja alla olevissa luvuissa kerrotaan keskeiset toimet menetelmittäin.

Peltojen kipsikäsitteily

Saaristomeren kipsihankkeen tavoitteena on levittää kipsiä 50 000 hehtaarin peltoalalle Saaristomeren valuma-alueella vuosien 2020-25 aikana. Varsinais-Suomen ELY-keskus jatkoi vuonna 2020 aloitettua kipsin levitystä. Kipsi-hankkeen projektipäällikkö ja erityisasiantuntijat vaihtuivat keväällä 2022. Hankkeen ohjausryhmä kokoontui vuoden aikana neljä kertaa.

Kipsihankkeen laajentaminen

Kipsi-hankkeeseen liitettiin vuonna 2022 Euroopan Unionin elpymis- ja palautumistukivälineestä (Next Generation EU) rahoitettu (RRF Pilari 1) laajennushanke KIPSI 2.0, jonka tavoitteena oli kipsikäsitteilyllä fosforikuormituksen vähentäminen koko Suomen rannikkoalueelle levittämällä kipsiä 50 000 hehtaarin peltoalalle. Varsinais-Suomen ELY-keskus on vastannut myös Kipsi 2.0 -hankkeen hallinnoinnista.

Viljelijöiden neuvonta ja tiedotus kipsihankkeessa

ProAgria Länsi-Suomi jatkoi viljelijä neuvontaa ja tiedotusta Saaristomeren valuma-alueella. Laajennetulla kipsin levitysalueella kilpailutettiin keväällä 2022 viljelijäneuvonta ja sopimus tehtiin ProAgria Etelä-Suomen kanssa. Sopimuksessa on mukana useita alueellisia neuvontajärjestöjä yhteistyösopimuksella ai alihankintana. Koko hanke-alueella tarjottiin kesäkuusta 2022 lähtien mahdollisuus hakea ilmaista kipsineuvontaa kaikille viljelijöille, joilla on kipsikäsitteilyyn soveltuvia peltolohkoja.

Kipsineuvonta ei saavuttanut suurta suosiota. Neuvontahakemuksia tuli yhteensä 118 kpl ja tilakohtaisia neuvontatapahtumia hoidettiin 61 kpl. Neuvontatilaisuuksia järjestettiin 12 kpl ja hanke osallistui lisäksi 17 tilaisuuteen. Näissä tavoitettiin yhteensä noin 1 300 henkilöä. Erilaisia viestintätuotteita valmistui 23 kpl kuten uudistettu viljelijäkirje ja lehtijutut. Myös kipsi-hankkeen viestintästrategia ja –suunnitelma uudistettiin yhteistyössä ympäristöministeriön ja Kaskas-median kanssa.

Kipsihaku

Varsinais-Suomen ELY-keskus teki tukipäätöksiä 997 viljelijälle. Tukipäätökset kattavat yhteensä 38 000 hehtaaria peltoa. Hakemusten määrä ylitti odotukset Pohjanmaalla. Saaristomeren alueella ja Uudellamaalla hakumäärät jäivät odotuksia alhaisemmiksi. Vuonna 2022 kipsitukea myönnettiin eniten Tyrnävän, Vöyrin ja Limingan alueelle, kun tuki suhteutetaan kipsin levitykseen soveltuvaan peltopinta-alaan.

Kipsin toimitus ja levitys

Kipsin toimitukset Yaran Siilinjärven tehtailta siirtyivät maantiekuljetuksiksi, koska Saimaan kanavan liikenne keskeytyi. Kipsin levitys käynnistyi toukokuussa. Vuoden loppuun mennessä kipsiä on saatu levitettyä yhteensä 21 409 hehtaarille (taulukko 1). Myös kolmannelta vuodelta kerättiin sekä viljelijöiltä että urakoitsijoilta ja neuvojilta palautetta, jonka pohjalta toiminnan kehittämistä jatketaan.

Taulukko 1. Peltojen kipsikäsittelyn tulokset koko rannikkoalueella vuonna 2022.

Seurattava muuttuja	Mittari	Toteuma
Kipsin levitysmäärä	Hehtaaria yhteensä	21 409
	Hehtaaria Saaristomeren alueella	5 431
	Hehtaaria Suomenlahden alueella	2 142
	Hehtaaria Selkämeren alueella	9 956
	Hehtaaria Perämeren alueella	3 880
Viljelijää osallistunut neuvontaan/koulutukseen	Lukumäärä	61 tukineuvontaan Neuvontaa haettu 118 tilalle
Viljelijää osallistunut kipsin levitykseen	Lukumäärä	672

Varsinais-Suomen ELY-keskus jatkoi kipsin vaikutusten seurantaan yhteistyössä Suomen ympäristökeskuksen kanssa. Vaikutuksia seurataan hankkeen kolmella omalla sekä ELY-keskuksen neljällä automaattisella vedenlaadun mittausasemalla. Tuloksia täydennetään viikoittain manuaalisesti otettavilla vesinäytteillä. Hankkeessa tehtiin tiivistä yhteistyötä Saaristomeren tutkimushankkeen (MAAMERI)-kanssa. Käytännössä työnjako toteutuu siten, että MAAMERI-hanke tuottaa seuranta-aineiston merialueilta ja KIPSI-hanke käsittelyalojen alapuolisilta jokivesiltä. Yhteenvetona voidaan sanoa että, kipsin laskennallinen fosforin kuormitusvähenemä on n. 32 tn/v, jossa on lisäystä aikaisempiin vuosiin noin 19 tonnia. Automaattisen vedenlaatu-seurannan ongelmien vuoksi ei maastotuloksista saatu vahvistavaa tietoa tämän tueksi. Monella alueella levitysalat ovat vielä jääneet niin vähäisiksi, että seuranta-alueilla luontainen vuosien välinen vaihtelu peittää mahdollisesti kipsistä tulleet myönteiset vaikutukset.

Lainsäädäntö

Viljelijöiden pelloilleen saama kipsi on maatalouden ryhmäpoikkeusasetuksen mukaista valtioneuvoston päätöksen mukaisesti, jonka ehdot on esitettävä sitovassa lainsäädännössä. Valtioneuvoston asetus maatalousmaan kipsikäsittelyyn vuosina 2020-2025 myönnettävästä tuesta (510/2020) tuli voimaan 1.7.2020 ja on voimassa 31.12.2025 asti. Kipsin käytöstä on myös voimassa vuoden 2020 alusta takautuvasti voimassa oleva lainsäädäntö, joka varmistaa kipsikäsittelyn verovapauden maanviljelijöille.

Kipsiasetuksen muutosvalmistelu valmistui keväällä 2022. Asetukseen sisällytettiin maatalouden ryhmäpoikkeusasetuksen artikkelit 21 ja 22 ja tehdä niistä johtuvat muut muutokset asetukseen. Muutos mahdollisti viljelijälle myönnettävän tuen erityyppisten informaatio-ohjauksen keinoin. Lisäksi maatalousmaan kipsikäsittelyn myöntämisen rajoituksiin lisättiin EU:n elpymis- ja palautumistukivälineen (Recovery and Resilience Facility, RRF) edellyttämä uusi tuen myöntämisen rajoitus, joka koskee energiakasvien viljelyyn käytettävää peltoa.

[Lue lisää kipsi-hankkeesta: https://www.ely-keskus.fi/web/kipsinlevitys](https://www.ely-keskus.fi/web/kipsinlevitys)

Rakennekalkki ja kuitulietteiden vesiensuojeluvaikutukset

Vuonna 2021 päättyivät rakennekalkkia ja kuitulietteitä pelloille levittäneet tutkimushankkeet. Niiden vaikutusten seuranta jatkettiin Suomen ympäristökeskuksen koordinoimassa hankkeessa, josta tässä vaiheessa on vasta alustavia tuloksia. Alustavien tulosten mukaan rakennekalkitus on vähentänyt kiintoaineksen ja hiukkasmaisen fosforin pitoisuuksia salaojavesissä Turussa ja ojavedessä Eurajoella. Vastaavasti kuitukäsittely vähensi sameutta ja kokonaisfosforipitoisuutta ojavesissä. Satovaikutuksista voi todeta, että kevävehnä hyötyi rakennekalkin maan pH:ta nostavasta vaikutuksesta ja multavasta maasta. Kevätrapsi ei hyötynyt korkeamman pH:n lähtötason lohkolla rakennekalkkikäsittelystä, joka oli toteutettu vuonna 2019. Jokioisissa kauran satotasoissa vuonna 2022 ei ollut eroa kuitukäsittelyjen ja vertailualueen välillä.

2.2 Vesienhallinta maa- ja metsätaloudessa

Maa- ja metsätalouden vesienhallintateeman tavoitteena on edistää maa- ja metsätalouden kestävästä vesienhallintaa valuma-alue- ja vesistö- ja yhteistyöllä vesistökuormituksen vähentämiseksi, ilmastomuutokseen sopeutumiseksi ja samalla parantaen luonnon monimuotoisuutta. Teemassa myös kehitetään luonnonmukaisia vesienhallinnan menetelmiä, vahvistetaan tietopohjaa luontopohjaisien vesienhallintamenetelmien vaikutuksista veden virtaamaan, eroosioon, veden laatuun ja vesien ekologisen tilaan sekä tuotetaan tietoa menetelmien soveltuvuudesta erilaisille kohteille. Teeman toimeenpanoa edistetään Varsinais-Suomen ja Pohjois-Pohjanmaan ELY-keskuksissa vesienhallinnan asiantuntijoiden toimesta.

Teeman toteutus ministeriöiden yhteistyönä

Maa- ja metsätalouden vesienhallinnan toimenpidekokonaisuuden toimeenpanoa jatkettiin maa- ja metsätalousministeriön asettamassa vesienhallinnan hankeryhmässä. Ryhmän tehtävänä on valmistella ja toimeenpanna maa- ja metsätalouden vesienhallinnan toimia, joilla parannetaan vesitaloutta, vähennetään vesistöjen ravinne- ja orgaanista kuormitusta, kasviuonekaasupäästöjä sekä parannetaan pelto- ja metsäojien luonnontilaa ja luonnon monimuotoisuutta. Toimilla pyritään myös edistämään alueellista ja eri toimi-

joiden välistä yhteistä toimintaa, kehittämistä sekä erilaisia tavoitteita toteuttavia yhteisvaikutteisia toteutustapoja mm. valuma-aluesuunnittelun avulla. Vesienhallinnan hankeryhmän valmisteleva laaja-alainen työohjelma julkaistiin helmikuussa 2022.

Vesienhallinnan valtionavustushaku

Syksyllä 2022 toteutettiin valtionavustushaku maa- ja metsätalouden vesienhallintahankkeista Pohjois-Pohjanmaan ja Varsinais-Suomen ELY-keskusten koordinoimana ja muiden ELY-keskusten asiantuntijatuella. Avustuksilla halutaan vauhdittaa paikallisia kokeiluja ja alueellisia yhteistyöhankkeita, jotka tukevat peltojen ja metsien kestäväää vesitaloutta, edistävät vesienhallintaa valuma-alueella sekä vähentävät kuormitusta vesistöön. Avustushaku tuotti yhteensä 24 hakemusta, joiden kokonaiskustannukset ovat noin 6,8 milj. € ja haetun avustuksen määrä noin 5,2 milj. €. Hankearvioinnit aloitettiin vuoden lopussa ja rahoituspäätökset tehdään vuoden 2023 maaliskuussa.

Teemasta on toteutettu aiemmin kaksi hakua, jotka toteutettiin syksyllä 2020 ja 2021. Syksyn 2020 haku toteutettiin maa- ja metsätalousministeriön ja ympäristöministeriön yhteisrahoitteisena hakuna. Vuoden 2022 aikana oli käynnissä yhteensä 28 hanketta, joista 9 kpl käynnistyi vuonna 2022.

Hankkeissa on tehty erittäin aktiivista viestintää. Viestintätoimet ovat keskittyneet maanomistajien kanssa tehtävän yhteistyön käynnistämiseen ja ylläpitoon sekä kohde- ja sidosryhmien tavoittamiseen. Raportointikauden aikana hankkeet ovat tavoittaneet yhteensä 962 maanomistajaa, järjestäneet yli 98 erilaista tilaisuutta tai tapahtumaa, joissa on ollut yhteensä yli 2000 osallistujaa. Hankkeiden toimijat ovat osallistuneet yli 180 muiden järjestämään tilaisuuteen välittääkseen tietoa omasta toiminnastaan, lisätäkseen omaa osaamistaan ja verkostoituakseen muiden toimijoiden kanssa. Hankkeissa on valmistunut yhteensä 322 viestintätuotetta, kuten nettisivuja, sosiaalisen median viestintää, uutiskirjeitä, blogitekstejä, tiedotteita, lehtiartikkeleita ja videoita. Asiantuntija-artikkeleita on julkaistu yhteensä 33.

Valuma-aluesuunnittelu on saatu käyntiin hankkeissa ja yhteensä 38 valuma-aluesuunnitelmaa on valmistunut tai työn alla. Ne kattavat yhteensä 42 900 hehtaaria. Valuma-aluesuunnittelussa merkittävänä on eri maankäyttösektoreiden huomioiminen. Hankkeiden toteutuksessa näkyy melko tasapuolisesti maa- ja metsätalousalueiden suunnittelu, mutta myös hulevesien vesienhallinta näkyy hankkeissa. Maa- ja metsätalousalueiden yhteistyön lisäämistä tulisi vielä selvästi voimistaa valuma-aluesuunnittelun yhteydessä. Valuma-aluesuunnitteluun keskittyvien hankkeiden tarkoituksena on siis tehdä näkyväksi kokonaisvaltaisen suunnittelun merkitys ja kuvata toimintamalleja, jotka edistävät tätä tavoitetta.

Hankkeet ovat vuoden 2022 aikana toteuttaneet tai käynnistäneet yhteensä 38 erilaista pilottia. Etenkin konkreettiset toimenpiteet ovat herättäneet kiinnostusta ja tämän onkin todettu olevan hyvä keino aktivoita maanomistajia ja muita sidosryhmiä. Konkreettisten pilottien avulla pystytään osoittamaan, millaisia

vesienhallinnan keinoja tarkoitetaan, kun puhutaan maa- ja metsätalouden monitavoitteisista ja luonnonmukaisista vesienhallinnan keinoista.

Vesienhallinnan tutkimus ja kehitys

Teeman tutkimus- ja kehittämisosion toteuttaminen jatkui Suomen ympäristökeskuksen hankkeessa, joka selvittää maa- ja metsätalouden aiheuttaman kuormituksen vähentämistä kaksitasouomien avulla. Valumavesi-hankkeessa tehdään tutkimusta ja tuotetaan tietoa maatalouden luonnonmukaisesta vesienhallinnasta ja kaksitasouomien fysikaalis-kemiallisista vaikutuksista sekä kaksitasouomista metsätalouden/turvealueiden vesiensuojelumenetelmänä. Erityisesti tutkitaan miten tulvatasanteelliset kaksitasouomat vaikuttavat peltojen ja metsätalousalueiden tulvien hallintaan, kiintoaine- ja ravinnehuuhtoumiin sekä luonnon monimuotoisuuteen.

Hankkeen maastotutkimukset maatalouden kaksitasouomien vaikutuksista vedenlaatuun, uomamorfologiaan ja kuivatustilaan (MAA2TASO) ovat edenneet lähes suunnitellun mukaisesti. Leppiojalla ja Ritobäckenillä toteutettiin uomakunnostukset rakentamalla pohjakynnyksiä. Ritobäckenillä toistettiin myös tulvatasanteen niitto samoilta jaksoilta, kuin vuosi sitten ja sedimenttikeräimillä, drone-kuvantamisella, jatkuvatoimisilla mittauksilla ja vesinäytteillä on selvitetty kaksitasouoman toimintaa edelleen. Raaseporinjoen kaivuutyöt ovat viivästyneet alueella todettujen geoteknisten haasteiden ja niiden vaatimien lisätutkimusten takia.

Metsätalousalueella toteutettava kaksitasouomaa koskeva tutkimus (METSÄ2TASO) on edistynyt suunnitelman mukaisesti. Lopella sijaitsevalta kaksitasouoman ojista on otettu vesinäytteitä rakenteen toiminnan seuraamiseksi, virtaamaa ja kohteelta poistuvan hiilen määrää on seurattu jäätömänä aikana jatkuvana mittauksena. Kohteelta noudettiin ja sinne asennettiin uudet sedimenttikeräimet kesäkuussa 2022. Lopen kohdetta on esitelty tilaisuuksissa ja paikan päällä. Kaksitasouoman hyödyntämistä metsätalouden vesiensuojeluratkaisuna edistetään ehdottamalla sitä Metsänhoidon suosituksiin vesiensuojelurakenteeksi.

Hankkeen alustavien tulosten perusteella näyttää siltä, että kaksitasouomilla on positiivista vaikutusta niin maa- kuin metsätaloudenkin kuormituksen hallinnassa. Verrattuna perinteiseen tapaan hoitaa peltojen peruskuivatus, voidaan sanoa kaksitasouomien luovan maatalousympäristöön monihyötyisemmän uomaympäristön, joka mahdollistaa paitsi paikalliskuivatuksen toimivuuden, myös parantaa ainakin kiintoaineen pidättymistä, vähentää peltojen tulvimista ja lisää myös monimuotoisuutta.

Hankkeen toimijoiden yhteistyönä on aiemmin toteutettu Valumavesi-hankkeen verkkosivuilla julkaistu koulutus-/infojulkaisu ”Ohjeistus kaksitasouomien suunnitteluun, mitoittamiseen, rakentamiseen ja hoitoon”¹

---

¹ [Ohjeistus kaksitasouomien suunnitteluun, mitoittamiseen, rakentamiseen ja hoitoon, 26.8.2021.](#)

sekä laadittiin helposti lähestyttävä Excel-pohjainen laskuri kaksitasouoman mitoitukseen maa- ja metsätalouskohteissa. Lisäksi on tehty podcast tulvatasanteista ja kaksitasouomista.

[Lue lisää Valumavesi-hankkeesta Suomen ympäristökeskuksen verkkopalvelussa](#)

Maa- ja metsätalouden vesienhallinnan valuma-aluepilotit

Vuonna 2022 käynnistettiin neljä pilottihanketta vesiensuojelulle tärkeissä maa- ja metsätalouskohteissa, joissa keskitytään niihin kehittämistarpeisiin, joita avustushakujen kautta ei ole vielä edistetty. Valuma-aluepiloteissa tuotetaan tietoa ja kehitetään vesienhallintakeinoja ja -toimintamalleja yhdessä maanomistajien kanssa. Pilottien tavoitteena on kehittää keinoja, joilla hallitaan veden määrää, laatua ja kulkua valuma-alueilla. Piloteissa esimerkiksi kehitetään toimintatapoja estämään sitä, ettei ylimääräisiä ravinteita karkaa metsistä ja pelloilta vesistöihin. Piloteissa kokeillaan myös luonnonmukaisia menetelmiä vesienhallinnassa. Ne auttavat sopeutumaan muuttuvaan ilmastoon ja varjelevat luonnon monimuotoisuutta.

ELY-keskusten koordinoimat neljä valuma-aluepilottia ovat käynnissä vuosina 2023–2024. Pilottialueet ovat Aurajoen vesistön Paattistenjoki Varsinais-Suomessa, Espoon Pitkäjärven valuma-alue Uudellamaalla, Kyyveden valuma-alue Etelä-Savossa ja Kovesjoen vesistöalue Pirkanmaalla. Suomen ympäristökeskus toimii pilottien asiantuntijatukena.

2.3 Vesistökunnostukset ja asiantuntijaverkostojen vahvistaminen

Vaikka vesistökunnostuksilla parannetaan ensisijaisesti vesistöjen ekologista tilaa, parantavat hankkeet samanaikaisesti usein virkistyskäyttömahdollisuuksia, lähiympäristön viihtyisyyttä, rantakiinteistöjen arvoa, kalataloudellisia edellytyksiä sekä luonnon- ja maisemansuojelua. Kunnan ja muiden paikallisten toimijoiden sitoutuminen ja yhteistyö ovat ratkaisevia kunnostushankkeen onnistumisen kannalta.

Kunnostusteeman toteutuksen painopisteet

Toteutettavien vesistötoimenpiteiden kirjo on laaja. Toimenpiteillä voidaan tarvittaessa vaikuttaa valuma-alueelta tulevaan ravinne- ja kiintoainekuormitukseen, vaikka tuettavissa toimenpiteissä pääpaino on vesistöissä tehtävissä toimenpiteissä. Ohjelman rahoituksen avulla on mahdollista lisätä merkittävästi vuosittain toteutettavien kunnostushankkeiden määrää ja lisätä ELY-keskusten resursseja tukea alueellisia asiantuntijaverkostoja. Näin kunnostushankkeiden toteuttajajoukko vahvistuu, monipuolistuu ja heidän osaaminen kehittyy.

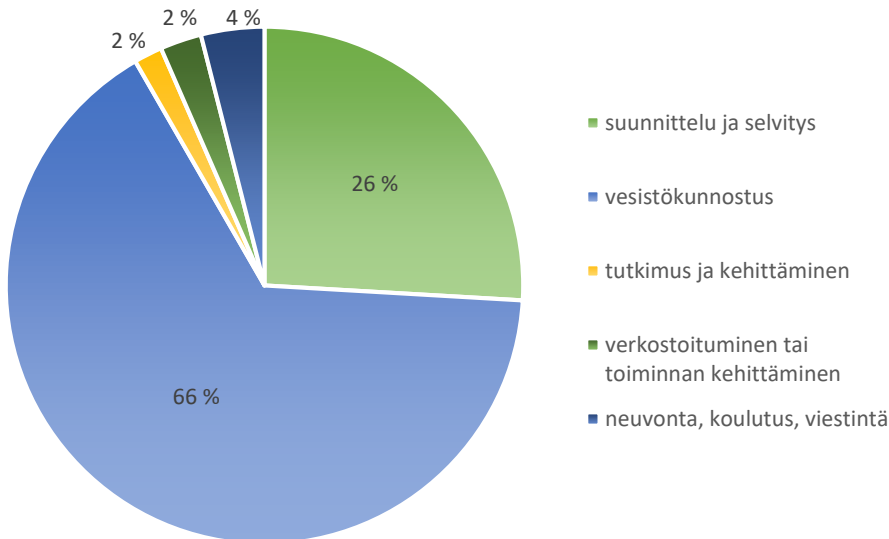
Vesistökunnostusten valtionavustushaut

Syksyllä 2021 toteutetun avustushaun perusteella keväällä 2022 ELY-keskuksille myönnettiin 5,5 miljoonaa euroa esitettyjen kunnostushankkeiden avustamiseen. Syksyllä 2022 toteutettiin valtionavustushaku alueellisten vesistökunnostushankkeiden toteuttamiseen. ELY-keskukset tekevät esitykset uusista rahoitettavista hankkeista ympäristöministeriölle helmikuussa 2023.

Vesistökuunnostusteeman tavoitteiden edistyminen ja seuranta

Hankkeiden määrä ja laajuus

ELY-keskuksissa on vuonna 2022 tehty avustuspäätöksiä 188 hankkeelle t. Vuosien 2019-2022 aikana avustuspäätös on tehty yhteensä noin 700 vesistökuunnostushankkeelle ja niiden toteuttamiseen on osallistunut noin 1 000 tahoa. Hankkeet jakautuvat eri hanketyyppien kesken kuvan 2 mukaisesti.

Kuva 2. Hankkeiden jakautuminen hanketyypeittäin

Avustushankkeiden määrä on kasvanut tehostamisohjelman lisäresurssien myötä. Myös ELY-keskuksille myönnetyllä asiantuntijaverkoston tuella on ollut merkitystä. Resursointi hanketoimijoiden neuvontaan, yhteen tuomiseen, parempaan suunnitteluun, ja kunnostustiedon levittämiseen on kasvattanut hankeaktiivisuutta ja lisännyt tietoisuutta ja kiinnostusta vesiensuojelua kohtaan. Ympäristöministeriö ja SYKE ovat suunnitelleet viestintäkampanoita ja –materiaaleja, joita sekä ELY-keskukset että muut aktiiviset vesiviestijät, kuten ammattimaisesti toimivat säätiöt ja yhdistykset, ovat voineet hyödyntää.

Vesistökuunnostustoimijoilta on pitkään toivottu laajempaa toimijoiden välistä yhteistyötä ja vesiensuojeluvaiikutuksiltaan pitkäjänteisempien ja laajempien hankkeiden rakentamista. Tätä on pyritty edistämään verkostotoiminnan tuen, mutta myös hankeavustusten valintakriteereiden kautta. Monilla alueilla hankkeet ovat kuitenkin edelleen pieniä ja paikallisia, vaikka laajempien hanke-esitysten määrä on hitaassa kasvussa. Pullonkaulana pienemmille toimijoille on usein hankkeiden omarahoitusosuuden määrä ja kustannusperusteinen maksatus. Laajempien hankkeiden toteuttajatahoja taas on rajallinen määrä.

Hanketoimijat

Monilla alueilla on raportoitu kokonaan uusien hanketoimijoiden lähteneen mukaan kunnostuksia tekemään, tai vanhojen toimijoiden aktivoituneen uudestaan. Myös kokonaan uusia suojeluyhdistyksiä tai vas-

taavia on perustettu. Hanketoimijoista suurin osa on edelleen alueellisia tai paikallista vesiensuojeluyhdistyksiä tai muita paikallisyhdistyksiä, osakaskuntia tai kalatalousalueita, joiden toteuttamat hankkeet ovat myös pienimuotoisia ja vaikuttavuudeltaan paikallisia. Uusia kuntia on saatu aktivoitua mukaan vesiensuojelun verkostoihin, omarahoittamaan tai jopa lainoittamaan hankkeita, mutta niiden aktiivista roolia hanketoimijoina haluttaisiin edelleen lisätä. Silloin kun kunnat ovat hankkeiden toteuttajina, on hankkeiden läpivienti suunnitelman mukaisesti onnistunut keskimääräistä paremmin. Yritysten tai muiden yksityisen sektorin toimijoiden saaminen mukaan alueen hanketoimintaan on pitkän aikavälin tavoite, jossa on tapahtunut hienovaraista kasvua.

Kunnostustoimet ja -menetelmät

Hankkeissa on käytetty yleisesti perinteisiä kunnostusmenetelmiä kuten niittoa, hoitokalastusta, ilmastusta, ja ruoppausta. Toimia on saatu kasvavassa määrin ulottumaan myös valuma-alueilla tehtäviin vesistökuorimitusta vähentäviin toimenpiteisiin, kuten kosteikkojen ja kaksitasouomien rakentamiseen tai kunnostukseen. Joillain alueilla valuma-aluekunnostuksilla on pitkät perinteet, ja suunnittelussa huomioidaan ravinteiden pidätyksen lisäksi eroosiosuojaukset, vedenpidätys valuma-alueella ja koko uoman kattavat rakenteet. Joissain hankkeissa on kokeiltu myös uudempia menetelmiä, kuten aktiivihiilisuodatusta, uposkasvillisuuden raivausnuottausta, ilmaversokasvillisuuden pressutusta, ruokojen niittoa ja kaasutusta ja ojavesien haalusvesien suodatusta.

Vesistökuorimitusten asiantuntijaverkostojen kehittäminen

ELY-keskusten esitysten perusteella ympäristöministeriö osoitti yksi miljoonaa euroa määrärahoja asiantuntija- ja toimijaverkoston vahvistamiseen. Yhteensä toimintaan on vuosina 2019-2023 myönnetty noin 4,2 miljoonaa euroa. Toiminnan tavoitteena on ollut vesien- ja merenhoidon toimenpiteiden toteuttamisen tukeminen, vesien- ja merenhoidon kannalta keskeisten sidosryhmien osallistaminen, sekä valuma-alueelähtöisen vesienhoitotyön vahvistaminen.

Alueelliset erot verkostojen toiminnan lähtökohdissa, toimintaympäristössä ja verkostoitumisen vaiheissa ovat suuria. Tässä vaiheessa voidaan kuitenkin sanoa, alueiden erityispiirteet huomioiva ja niiden päälle rakentavan toimintamallin muotoutuminen on edennyt melko tasaisesti koko ohjelmakauden ajan ja myös verkostojen välinen yhteistyö on pääsääntöisesti parantunut. Organisoitumisen malleja on useita, ja ne vaihtelevat kokonaan ELY-vetoisesta sidosryhmäyhteistyöstä jollekin merkittävälle alueelliselle toimijalle ulkoistettuihin hankkeisiin, tai johonkin näiden yhdistelmään.

Joillain alueille, kuten Hämeessä harkitaan oman alueellisen vesistökuorimitusverkoston perustamista, toisilla alueilla, kuten Etelä-Savossa ja Pohjois-Karjalassa, yhteistyö osakaskuntien ja kalatalousalueiden kanssa on edistänyt vesienhoidon tavoitteita, eikä varsinaiselle omaehtoisesti toimivan verkoston perustamiselle

ole vielä todettu tarvetta. Monissa ELY-keskuksissa on myös havaittu toimivaksi fasilitoida uusien paikallisten ja alueellisten yhdistysten, verkostojen ja hankkeiden syntyä ja/tai niiden välistä yhteistyötä. Yhteistyötä ja yhteisiä verkostohankkeita on virinnyt myös ELY-keskusten välille, kuten Kainuun ja Pohjois-Karjalan yhdessä koordinoimassa KAIPPO-hankkeessa. Hanke on hyvä esimerkki alueellisten verkostojen välisestä yhteistyöstä, johon on onnistuttu saamaan mukaan laaja ja aktiivinen valuma-alue toimijoiden joukko ja ELY-keskukseen palkattu asiantuntija on pystynyt tukemaan hanketoimijoita kunnostusten suunnittelussa ja toteutuksessa ja järjestämään tilaisuuksia, kuten hankerahoitukseen liittyviä tiedotustilaisuuksia, maastopäiviä ja koulutuksia.

Uudenmaan, Varsinais-Suomen ja Etelä-Pohjanmaan ELY-keskukset ovat muodostaneet oman ELY-verkostonsa, mikä on helpottanut rannikkokunnostushankkeiden edistämistyötä. Useat ELY-keskukset ovat myös havainneet tarpeen vaihtaa hyväksi havaittuja toimintamalleja ja käytännön ratkaisuja toisten ELY-keskusten kanssa mm. hyväksi havaituista sidosryhmäyhteistyön ja tiedonlevityksen tavoista ja toimintamalleista.

Kaikissa ELY-keskuksissa ohjelman tarjoama resurssi on nähty välttämättömänä verkostotoiminnan käynnistämisen ja ylläpidon mahdollistajana, ja sille toivotaan toistaiseksi jatkoa. ELY-keskuksia on pyydetty arvioimaan verkostojen vaikuttavuutta vuosittaisessa raportoinnissaan ympäristöministeriölle. Lisäksi ympäristöministeriö tilaa keväällä 2023 ulkopuolisen selvityksen verkostotoiminnan vaikuttavuudesta ja suosituksista sen kehittämiseksi seuraavalla ohjelmakaudella. Selvitys valmistuu ja julkaistaan toukokuussa 2023.

Kunnostusalan osaamisen kehittäminen

Kunnostustoimijoiden osaamisen kehittämistä tuetaan maa- ja metsätalousministeriön valtakunnallisen vesialan osaamisen kehittämishankkeen kautta, jota koordinoi Pohjois-Pohjanmaan ELY-keskus. Vesiensuojelun tehostamisohjelman rahoituksella on vuoden 2022 aikana suunniteltu jatkoa vuonna 2021 toteutetulle kunnostusosaamisen-koulutusmoduulille johon osallistui 118 henkilöä. Koulutus oli viranomaisille maksuton ja siitä saatiin hyvää palautetta. Uusi, syvemmälle kunnostuksen menetelmäosaamiseen keskittyvä koulutusmoduuli aloittaa opetuksen kesällä 2023.

SYKEN ja valtakunnallisen vesistö-kunnostusverkoston tuki tehostamisohjelmalle

SYKE:n koordinoiman valtakunnallisen vesistö-kunnostusverkoston toiminnan lähtökohtana on turvata kunnostusasioihin liittyvät tiedonsaanti tasapuolisesti ja valtakunnallisesti. Verkoston perustoimintaan kuuluu erilaisten tapahtumien järjestäminen ja kunnostustiedon välittäminen eri kanavissa, toimijoiden välisen verkostoitumisen edistäminen, kunnostustoiminnan arvioinnin ja seurannan kehittäminen sekä kansainvälisen toiminnan kautta saatavien hyötyjen jalkauttaminen. Lisäksi kunnostusverkostolla on ollut keskeinen rooli vesiensuojelun tehostamisohjelman toimeenpanon ja viestinnän tukemisessa.

Vuonna 2022 verkosto toimi vesiensuojelun tehostamisohjelman kunnostusten toteutusryhmän sihteerinä sekä antoi tukea sekä uusille että vanhoille hanketoimijoille verkostojen omien kunnostustapahtumien, kuten webinaarien ja aamukahvien muodossa. Verkosto myös suunnitteli ja toteutti yhdessä ympäristöministeriön kanssa hankeavustuskampanjan sekä siirsi hankeavustustiedon saavutettavuutta parantavan Rahat pintaan –verkkosivuston osaksi uusi ymparisro.fi –sivuja osana Suomen ympäristökeskuksen verkkosivujen uudistusta.

[Lue lisää vesien- ja merenhoidon hankkeista ohjelman hankeikkunasta](#)

2.4 Kaupunkivesien hallinta ja haitalliset aineet

Tavoitteena on vähentää vesiä pilaavien aineiden päästöjä ja saavuttaa vesien hyvä kemiallinen tila. Lisäksi tavoitteena on myös vähentää muovin määrän meriympäristössä. Ohjelman avulla kehitetään ja toteutetaan toimia, joilla haitallisten ja vaarallisten aineiden ja ravinteiden pääsyä pinta- ja pohjavesiin voidaan kustannustehokkaimmin rajoittaa. Lisäksi jatketaan tiedon lisäämistä haitallisten aineiden, kuten hormoni-toimintaan vaikuttavien aineiden ja lääkeaineiden, esiintymisestä vesiympäristössä sekä niiden vaikutuksista ekosysteemeihin ja ihmisen terveyteen.

Kaupunkivesiteeman valtionavustushaut

Kaupunkivesiteeman neljäs valtionavustushaku toteutettiin syksyllä 2022 Etelä-Savon ELY-keskuksen koordinoimana ja muiden ELY-keskusten asiantuntijatuella. Haun painopisteenä oli vesiensuojelu kaupunkien alueiden käytössä. Avustuksen tavoitteena on vesistöön päätyvien haitallisten aineiden päästöjen vähentäminen alueiden käytön, kaavoituksen ja vesihuollon sekä kunnan muiden vesiensuojeluun vaikuttavien toimialojen yhteistyön avulla. Avustusta voidaan myöntää hankkeisiin, joissa kartoitetaan olemassa olevia sekä kehitetään ja pilotoidaan alueiden käytön suunnittelun ja kaavoituksen uusia yhteistyö-, toiminta- ja viestintätapoja kuntien jätevesihuollon ja hulevesien hallinnan järjestämisen välillä. Avustushaku tuotti yhteensä 10 hakemusta, joiden kokonaiskustannukset ovat noin 1,9 milj. € ja haetun avustuksen määrä noin 1,5 milj. €. Hankearvioinnit aloitettiin vuoden lopussa ja rahoituspäätökset tehdään vuoden 2022 helmimaaliskuussa.

Kaupunkivesiteemasta on toteutettu aiemmin kolme valtionavustushakua ja tähän mennessä on myönnetty avustusta 30 hankkeelle yhteensä noin 3,5 miljoonaa euroa. Kolmen aiemman haun painopisteitä olivat viemäröidyt yhdyskuntajätevedet, hulevedet sekä viemärylivuodot. Hankkeista 26 oli käynnissä vuonna 2022. Ensimmäisen, viemäröityjä yhdyskuntajätevesiä käsitelleen haun hankkeista, oli jäljellä kolme. Toisen hakukierroksen kaikki hulevesihankkeet (11 kpl) olivat käynnissä. Viemärylivuotoihin keskittyvällä kolmannella hakukierroksella rahoitettavaksi valikoituneet hankkeet (12 kpl), pääsivät alkamaan alkuvuodesta 2022. Raportointivuoden aikana päättyi 18 hanketta.

Kaupunkivesiteeman hankkeissa on selvitetty muun muassa jätevedessä olevien lääkeaineiden poistomahdollisuuksia, hulevesien laatua ja laadunhallinnan mahdollisuuksia sekä viemärylivuotojen havaitsemis- ja torjuntamenetelmiä. Hankkeissa testattiin kymmenien menetelmien soveltuvuutta kaupunkien vesiensuojelun tehostamiseen ja luotiin käyttöpotentiaali niistä parhaimmiksi osoittautuneille.

Hankkeissa saavutettuja merkittäviä tuloksia olivat muun muassa tehokas lääkeaineiden poisto sairaaloiden ja yhdyskuntien jätevesistä sekä haitallisten aineiden, ravinteiden, kiintoaineen ja roskien poistomahdollisuudet hulevesistä. Ilmi tuli myös, että hulevesien pidätysrakenteisiin muodostuva liete sisältää niin suuria haitta-ainepitoisuuksia, että sen jatkokäsittelyyn ja loppusijoittamiseen on jatkossa kiinnitettävä enemmän huomiota.

Hanketoimijat viestivät vuoden aikana toiminnastaan aktiivisesti niin sosiaalisessa mediassa, kuin hankkeiden verkkosivuillakin ja antoivat haastatteluja median edustajille. Osa hanketoimijoista kirjoitti myös asiantuntija-artikkeleita. Tiukan valintaprosessin läpäisseet hankkeet etenivät suunnitellusti ja saavuttivat laadukkuutensa ansiosta niille asetetut tavoitteet hyvin. Vuoden aikana hankkeiden tuloksia esiteltiin useissa seminaareissa ja muissa tapahtumissa. Yleisö piti hankkeita ja niiden saavutuksia merkittävänä.

Selvitys hulevesin laadusta, siihen vaikuttavista tekijöistä ja hulevesien käsittelyn mahdollisuuksista

Vuonna 2022 valmistui ympäristöministeriön ja Kuntaliiton teettämä selvitys hulevesien laadusta. Selvityksen toteuttajaksi valikoitui tarjouskilpailun kautta Ramboll.

Selvitys käsittelee taajama-alueiden valumavesiä lukuun ottamatta teollisuusalueiden hulevesiä. Tavoitteena on kannustaa muun muassa rakennus- ja infra-alaa ja kuntia ennaltaehkäisemään hulevesien likaantumista tai määrää sekä käsittelemään hulevesiä paremmin.

Selvityksen mukaan hulevedet eivät ole niin puhtaita kuin aiemmin on arvioitu. Hulevedet sisältävät muun muassa ravinteita, raskasmetalleja, suoloja (kloridia ja natriumia), kiintoainesta, öljyjä ja hiilivetyjä sekä mikromuoveja. Sateiden ja sulavan lumen synnyttämä hulevesi johdetaan usein pois kaduilta hulevesiviemäriin tai ojiin, joista ne lopulta päätyvät käsittelemättä mereen tai vesistöön. Hulevesien syntyyn ja käsittelyyn pitääkin kiinnittää nykyistä enemmän huomiota.

Hulevesien likaantumista kannattaa ennaltaehkäistä tai likaantuneiden hulevesien määrää vähentää niiden syntypaikalla - hulevesirakenteiden rakentaminen on aina kalliimpaa.

Selvitys on ladattavissa Kuntaliiton sivuilta: <https://www.kuntaliitto.fi/julkaisut/2023/2220-selvitys-hulevesien-laadusta>

2.5 Hylkyjen saneeraus

Suomen ympäristökeskuksen arvion mukaan Suomen aluevesillä ja talousvyöhykkeellä on yli tuhat vanhaa hylkyä, joissa osassa epäillään olevan joko polttoaineena tai lastina öljyä. Näistä parinkymmenen arvioidaan olevan korkea riski meriympäristölle. Hylt muodostavat ympäristöuhan niissä olevan öljyn ja haitallisten aineiden vuoksi. Lisäksi ne voivat aiheuttaa haittoja liikenteelle, ympäristön viihtyisyydelle ja jätehuollolle.

Tavoitteena on varmistaa, että vastuuviranomaisilla sekä teknisillä toimijoilla on tarvittava osaaminen ja valmius hylkyjen aiheuttamien ympäristöriskien poistamisessa. Työn aikana korjataan tarvittaessa osaamisessa ja valmiudessa mahdollisesti havaittuja puutteita ja kehitetään kohteisiin liittyviä tunnistamis- ja tiedustelutapoja. Lisäksi selvitetään Suomen aluevesillä olevien kohteiden saneerauskustannuksia ja toimintatapoja yhteistyössä kaupallisten toimijoiden kanssa. Tavoitteena on myös toimintamallin luominen tulevaisuutta ajatellen yhteistyössä viranomais- ja yksityisen sektorin toimijoiden kanssa.

Saneerausten toteutuminen ja seuranta

Vuoden 2022 aikana suoritettiin t/a Arandalla kaksi hylkytutkimusmatkaa, joista ensimmäinen toukokuussa ja toinen elo-syyskuussa. Ensimmäisellä tutkimusmatkalla paikallistettiin Simson-niminen hylky. Vuoden alkupuolella tehtiin päätös Simson-hylyn saneerauksesta. Ennakkotiedon mukaan hylky sisälsi 25.000 litraa kevyttä polttoöljyä. Hylyn sijainti on Utön lähistöllä Saaristomeren kansallispuistoton eteläpuolella, kuitenkin puiston ulkopuolella. Myöhemmin esiselvityksen ja hyllylle tehdyn tutkimusmatkan jälkeen Simson-hylyn saneerauksesta luovuttiin.

Tarkoituksena oli tehdä saneeraus, joka olisi ollut selkeä pilottikohde. Vaatimuksina on ollut mm. hylyn sijainti yli 60 metrin syvyydessä, hylky ei sisällä räjähtämättömiä ammuksia tai että se ei ole hautarauhan piirissä. Projektin suunnitteluvaiheessa Simson-hylyn on katsottu täyttäneen edellä mainitut vaatimukset. t/a Arandan pre-salvage tutkimusmatkan aikana tehdyissä kuvauksissa hylyn rungon on kuitenkin todettu olevan noin viiden metrin syvyydessä sedimentissä. Tutkimuksissa ei myöskään saatu varmuutta onko hylyn tankeissa öljyä. Nämä asiat toisivat lisähaastetta saneeraukseen, eikä hylystä saataisi vaatimuksena olevaa selkeää ja pelkistettyä täysin kaupallisesti tehtyä pilottikohdetta.

HYLYT-hankkeen ohjausryhmä, jossa on mukana Suomen ympäristökeskuksen ja ympäristöministeriön lisäksi rajavartiolaitoksen, merivoimien ja liikenne- ja viestintäviraston (Traficom) sekä museoviraston edustajista. päätti syksyllä 2022, että Simson-hylkyä ei ryhdytä saneeraamaan. Samalla päätettiin, että kesän 2023 aikana etsitään uusi kohde, joka soveltuu kaupallisen hylkysaneerauksen pilottikohteeksi.

Viranomaisyhteistyön kehittäminen

Vuoden 2022 aikana saatiin aikaan ympäristösuojelulain muutos. Hallituksen esityksessä (HE 117/2022) tarkennetaan Suomen ympäristökeskuksen tehtäviä ympäristövahingon vaaraa aiheuttaviin hylkyihin ja öljy-

tai muun kemikaalivahingon yhteydessä likaantuneiden eläinten hoitamisen järjestämiseen liittyvissä kysymyksissä. Lakimuutoksen keskeisimpiä asioita ovat:

- Osoittaa lainsäädännössä vastuuviranomainen ympäristövahingon vaaraa aiheuttavien hylkyjen seurannalle ja saneeraukselle.
- Vallitseva nykytila ei muutu, vaan selkeytetään tehtäviä koskevaa sääntelyä.
- Yksittäisten hylkyjen varsinaiseen saneeraukseen haetaan määrärahaa erikseen valtion talousarviosta asian tullessa ajankohtaiseksi.
- Tietyn hyllyn saneerauksen valmistelu aloitetaan riskiperusteisesti hyödyntäen hyllyn seurantatietoa sekä hyllystä tehtävää riskiarviota. Saneeraustoimenpiteiden valmistelun aloittamisesta päätetään käytännössä yhteistyöryhmässä, joka koostuu keskeisistä viranomaisista. Hyllytehtävään on laadittava toimintasuunnitelma, jossa sovitaan yhteen tehtävään liittyvät viranomaisroolit sekä laaditaan kriteerit saneerauspäätökselle.
- Puolustusvoimat on velvollinen antamaan tarvittaessa virka-apua.

2.6 Itämeren ja vesien tilan selvitykset ja tutkimus (MAAMERI-hanke)

Ohjelmassa tuotetaan Itämeren ja sisävesien suojelua tukevaa tutkimustietoa, joka auttaa kohdentamaan tilaa parantavia toimenpiteitä vaikuttaviin ja kustannustehokkaisiin kohteisiin. Maameri -hankkeessa pyritään selvittämään, kuinka Saaristomeren ekosysteemit ja eliöstö reagoivat maalta tulevan ravinnekuormituksen muutoksiin. Lisäksi MAAMERI- ja Kipsihankkeen kokemusten pohjalta valitaan edustavimmat seuranta-alueet ja –pisteet pitempiaikaiseen seurantaan, jotta ravinnekuormituksen vähentämistoimien vaikutusaika ja pitkäaikaisvaikutukset voidaan luotettavasti arvioida.

MAAMERI-hankkeen tavoitteiden toteutuminen ja seuranta

MAAMERI-hanke valmistui vuonna 2022. Hankkeessa tuotettiin meren- ja vesienhoidossa käytettävän mallinnuksen kehittämiseen tarvittavaa tutkimustietoa ja näin tarkennettiin Saaristomeren ravinnekuormituksen vähennystavoitteita. Lisäksi vahvistettiin Saaristomeren rehevöitymisen vaikutuksiin liittyvää tietopohjaa monipuolisesti. Tutkimuksia tehtiin laajasti koko Saaristomeren alueella ja erityisesti Paimionjoen suulta avomerelle ulottuvalla alueella.

Hankkeessa tehty tutkimus tarkensi kuvaa jokien kuljettaman partikkelimaisen aineksen fosforipitoisuudesta, koostumuksesta sedimentaatiosta ja hajoamisesta etenkin savisamean Paimionjoen jokiavomerijatkumolla. Hankkeessa tuotettiin uutta tietoa ennestään tuntemattomien alueiden merenpohjan maalajeista sekä uusien näytepisteiden sedimentin P:n liukoisuus- ja sitoutumismuodoista. Tulosten mukaan suurimmat happiolosuhteisiin reagoivan P:n pitoisuudet löytyvät sisäsaaristosta, Mynälahden eteläpuolelta ja Ke-

miön itäpuolelta sekä Kemiön ja Hankoniemen välisestä saaristosta. Tarkentuneet tiedot Saaristomeren sedimenttien maalajeista ja fosforin esiintymismuodoista auttavat tarkentamaan tulevaisuudessa rannikkomallin sisäisen fosforikuormituksen arviota Saaristomerellä.

Vuosina 2020–2022 MAAMERI-hankkeessa tehtiin eri tutkimusaluksilla yhteensä 10 kenttätutkimusmatkaa. Hankkeen käytössä olivat merentutkimusalukset Aranda, Geomari, Augusta ja Aurelia, ja lisäksi tutkimuksia tehtiin pienemmillä veneillä.

Lue lisää: [MAAMERI-hankkeen loppuraportista](#)

Yhteistyö vesiensuojelun tehostamisohjelman KIPSI-hankkeen kanssa

Hankkeessa tehtiin tiivistä yhteistyötä KIPSI-hankkeen kanssa peltojen käsittelyjen vaikutusten seurannan suunnittelussa ja toteutuksessa. Käytännössä työnjako toteutui siten, että MAAMERI-hanke tuotti mittaus- ja tutkimusaineistoa aineistoa merialueilta ja KIPSI-hanke seurannan käsittelyalojen alapuolisilta jokivesiltä. Hankeosioiden havaintoalueet on sijoitettu mahdollisimman edustavasti kipsausalojen alapuolelle, jotta saadaan aikaan havaintoketju jokivesistä rannikon lahtiin. Hankkeiden tulokset pyritään mahdollisuuksien mukaan yhdistämään, ja havaintopaikoista muokataan yhteinen kartta. Havaintopaikoista pyritään myös valikoimaan edustavimmat pitkäaikaisempaa seurantaa varten.

3. Ohjelman määrärahan käyttö

Ohjelman kokonaisrahoitus on 69 milj. euroa, josta talousarviossa varattu määräraha vuonna 2022 oli 12 milj. euroa. Määräraha on talousarvion momenteilla 35.10.20 (Ympäristövahinkojen torjunta), 35.10.22 (Eräät ympäristömenot) ja 35.10.61 (Vesien- ja ympäristönhoidon edistäminen), joista kahta ensin mainittua käytetään vastikkeellisiin kulutusmenoihin, ja viimeksi mainittua valtionavustuksiin ja kipsitukeen. Määräraha on kolmevuotista, ja vuoden 2022 määrärahaa voidaan käyttää vuoden 2024 loppuun asti.

Ohjelman määrärahaa on sen tema-alueilla sidottu 3/2023 mennessä kuvan 3 mukaisesti. Luvut edustavat hankintasopimuksin ja avustuspäätöksin myönnettyjä summia sekä ELY-keskuksille osoitettuja määrärahoja. ELY-keskukset raportoivat vuosittain määrärahan käytöstään seuraavan vuoden alussa.

Vuoden 2022 lopussa sitomatonta määrärahaa oli 5,8 milj. €, joka on tarkoitus käyttää peltojen kipsikäsitteilyyn. Vuoden 2023 määräraha (12 miljoonaa euroa) käytetään vuosina 2023-2025 peltojen kipsikäsitteilyyn ja muiden maanparannusaineiden käytön edistämiseen, viidennen hyllyn saneeraukseen ulkopuolisena hankintana sekä vesistökuunnostus ja kaupunkivesihankkeiden avustuksiin.

Kuva 3. Vesiensuojelun tehostamisohjelman rahoituksen jakautuminen.

4. Ohjelman viestintä

Ympäristöministeriön viestintätoimet

Viestinnän tavoitteena oli lisätä tietoisuutta ohjelman toimien ja kokeilujen (ml. kaikki teemat ja hankkeet) vaikuttavimmista tuloksista ja konkreettisista vesiensuojelukeinoista, jotta tieto leviää toimien potentiaalisille toteuttajille ja päättäjien tietoon. Lisäksi haluttiin lisätä tietoisuutta ohjelman tarjoamista rahoitusmahdollisuuksista sekä sitouttaa ohjelman toimijoita ja sidosryhmiä yhteistyöhön.

Ympäristöministeriö koordinoi ohjelman viestintäverkostoa, johon kuuluu edustajia ELY-keskuksista, Suomen ympäristökeskuksesta, maa- ja metsätalousministeriötä sekä muista ohjelmaa toteuttavista toimijoista.

Sidosryhmäyhteistyötä vahvistettiin erityisesti maa- ja metsätalouden toimijoiden kanssa, joille järjestettiin kolme tilaisuutta Helsingissä, Seinäjoella ja Huittisissa. Ohjelman avaintoimijoille järjestettiin oma ohjelman tuloksia ja jatkoa käsittelevä tilaisuus ja myös oma tilaisuus ohjelman laajalle sidosryhmäjoukolle. Ohjelman väliarvioinnista ja vuoden 2022 tuloksista viestittiin myös mediatiedotteella.

Ympäristöministeriö viesti ohjelman avustushauista. Vesistökuunnostuksen sekä maa- ja metsätalouden vesienhallinnan haun markkinoimiseksi viestittiin mediatiedotteella sekä viestintäkampanjalla Twitterissä ja Instagramissa. Hakijoiden tueksi järjestettiin ohjeistava tilaisuus. Vesistökuunnostushankkeille järjestettiin kaksi viestintäseminaaria niiden viestinnän tehostamiseksi. Maatalouden teemassa kontaktoitiin tärkeimpiä

sidosryhmiä maanparannusaineiden viestintämateriaalien levittämiseksi. Lisäksi ympäristöministeriö tuki Kipsi-hankkeen viestintää käynnistämällä sen viestintästrategian päivittämisen. Myös maa- ja metsätalouden vesienhallintaan liittyvien pilottien kansallisen viestintäsuunnitelman laatiminen käynnistettiin.

Kaupunkivesiteemassa viestittiin vuoden 2022 rahoituspäätöksistä. Lisäksi käynnistettiin viestinnän suunnittelu hulevesioppaan viestinnän tueksi vuodelle 2023.

Mediaseuranta

Mediaseurannan perusteella vesiensuojelun tehostamisohjelmasta tai sen rahoittamasta hankkeesta oli tehty tai ohjelma oli mainittu lähes 70 jutussa. Twitterissä aihetunnisteilla #vesiensuojeluntehostamisohjelma, #vedenvuoro ja #vattnenstur esiintyi reilut 1000 twiittiä.

Ohjelman hankkeiden viestintätoimet

Ohjelman rahoittamat hankkeet vastasivat viestinnästä itsenäisesti. Vuoden 2022 aika hankkeet järjestivät lähes 450 tilaisuutta, joihin osallistui yhteensä yli 13 000 henkilöä. Hankkeet tuottivat yli 900 erilaista viestintätuotetta, kuten tiedotetta, blogia, videoita tai somepäivityksiä.

Kipsi-hankkeen viestintää ja neuvontaa tehtiin Saaristomeren valuma-alueella ja Länsi-Uudellamaalla ProAgria Länsi-Suomen kanssa alkuvuodesta 2022 uudistetun viestintäsuunnitelman pohjalta. Laajennusalueen viestintää ja neuvontaa tekivät ProAgria Etelä-Suomi. Koko alueella ja erityisesti laajennusalueella viestittiin runsaasti mm. haastatteluin, erilaisissa tilaisuuksissa ja uusien materiaalien myötä. Lisäksi viestiä kulki ohjausryhmän ja projektiryhmien kautta. Myös henkilökohtaiset kontaktit olivat merkittäviä tiedonvälityksessä. Lisäksi KIPSI-hankkeen verkkosivuja uudistettiin ja siellä olevaa faktatietoa lisättiin ja täsmennettiin. Myös karttapalvelua kehitettiin helppokäyttöisempään suuntaan ja luotiin karttapalvelusta myös ruotsinkielinen versio.

Viljelijöiden hakema tilakohtainen ilmainen kipsineuvonta ei saanut kovin suurta suosiota. Yhteensä neuvontahakemuksia tuli yhteensä 118 kpl ja neuvontatapahtumia hoidettiin 61 ProAgrioiden toimesta pääosin vuoden 2022 syyskuun loppuun mennessä.

KIPSI-hankkeen viestintästrategia ja -suunnitelma uudistettiin ympäristöministeriön ja Kaskas median kanssa syksyn 2022 aikana. Hankkeen oleelliset sidosryhmät osallistettiin aiempaa vahvemmin työpajoissa ja materiaalin kommentointikierröksellä. Uudesta viestintästrategiasta ja -suunnitelmasta saadaan tukea haastaviin viestintätilaisiin ja viestinnän tehostamiseen. Samassa yhteydessä tehtiin yhteistyössä Kaskas-median kanssa neuvonnan tueksi uudistettua ja täsmennettyä materiaalia.

Rakenne-kuitu-hankkeen viestintä toteutui suunniteltua laajemmin vuonna 2022. Hanke piti maanparannusaineista 14 suullista esitelmää ja yhden posteriesitelmän. Yhteensä hanke osallistui tai järjesti noin 30 tilaisuutta mukaan lukien hankekokoukset. Hankkeen sisällöstä ja tuloksista pidettiin esitelmiä myös kansainvälisissä kongresseissa.

Hankeviestintää toteutettiin hanketoimijoiden www-sivuilla ja somekanavissa. Lisäksi laadittiin uutisia ja yksi kolumni eri medioihin. ProAgrialta hankittiin ostopalveluna hankkeen viestintää tukevaa palvelua. He ylläpitivät ProAgrian nettisivuilla kahta sivustoa, joista toinen keskittyy rakennekalkkiin ja toiseen on kerätty aineistoa kolmesta maanparannusaineesta eli kipsistä, kuidusta ja rakennekalkista. Sivuja päivitettiin joulukuussa 2022 ja päivittämistä jatketaan tammikuussa 2023.

Hylky-hankkeessa annettiin mediatiedote Utön edustalla sijaitsevaan Simson-hylkyyn liittyen. Hyllyn saneerausluovutuksesta luovuttiin tarkempien tutkimusten jälkeen.

MAAMERI-hankkeen viestintä on ollut aktiivista ja monipuolista. Hankkeen viestinnällä on pyritty lisäämään tietoisuutta Saaristomeren meriympäristön tilasta ja sen parantamiseksi tehtävästä työstä hankkeessa ja sen ulkopuolella. MAAMERI-hankkeesta on pidetty esitelmiä eri yhteyksissä (mm. Itämerihaasteen seminaarissa, FINMARI tutkijapäivillä), hankkeesta on tehty artikkeleita ja haastatteluja lehtiin sekä partnerit ovat viestineet ahkerasti sosiaalisessa mediassa.

Avustettavista **kaupunkivesihankkeista** ja niissä toteutettavista toimista tiedotettiin yhteisesti ELY-keskusten ja ympäristöministeriön verkkosivuilla sekä Twitterissä. Hanketoimijat viestivät sen lisäksi hankkeistaan itsenäisesti viestintäsuunnitelmien mukaisesti. Hankkeet ovat viestineet toiminnastaan aktiivisesti ja antaneet haastatteluja eri medioille – lehdille sekä radio- ja televisiokanaville. Hankkeet ovat päivittäneet kuulumisiaan sosiaaliseen mediaan ja verkkosivuilleen, laatineet tiedotteita ja kirjoittaneet blogitekstejä.

Myös joitain asiantuntija-artikkeleita on laadittu sekä yksi vertaisarvioitu kansainvälinen tieteellinen julkaisu (Radmehr et al. 2002). Viestintä on painottunut pääsääntöisesti hankkeiden alkuun ja loppupuolelle. Hankkeet ovat paitsi järjestäneet kuluneen vuoden aikana useita tilaisuuksia, myös osallistuneet aktiivisesti muiden järjestämiin tilaisuuksiin. Hankkeet ovat esitelleet tuloksiaan niin kansallisesti, kuin kansainvälisestikin.

Maa- ja metsätalouden vesienhallinta on saanut hyvin näkyvyyttä avustettavien **maa- ja metsätalouden vesienhallinnan** hankkeiden aktiivisen viestinnän kautta. Suurella osalla hankkeista on oma nettisivu ja viestivät hankkeen toiminnasta sosiaalisessa mediassa. Mediatiedotteita oli monilla hankkeilla jopa useampi, ja ne ovat poikineet näkyvyyttä mediassa. Hankkeissa on kirjoitettu blogitekstejä, julkaistu uutiskirjeitä ja artikkeleita lehdissä.

Hankkeet ovat aktiivisesti järjestäneet erilaisia tilaisuuksia ja tapahtumia, joiden avulla ne ovat tavoittaneet maanomistajia, ojitusyhteisöjä, paikallistoimijoita, muita hanketoimijoita, asiantuntijoita ja viranomaisia. Hankkeiden toimijat ovat myös erittäin aktiivisesti osallistuneet muiden järjestämiin tilaisuuksiin.

Valumavesi-hankkeen viestintää tehtiin vuoden 2022 aikana monipuolisesti hyödyntäen eri viestintäkanavia. Hankkeen etenemistä ja huippukohtia nostettiin hanketoimijoiden Instagram-, Facebook-, ja Twitter-tileillä säännöllisesti esiin. Viestintää on kohdennettu suunnitelman mukaisesti eri sidosryhmätasolle aina maanomistajista ja suunnittelijoista viranomaistasolle asti. Yksi merkittävä esimerkki hankkeen viestinnän vaikuttavuudesta on kaksitasouomien huomioiminen uudessa CAPissa. Valumavesi-hanke valmisteli jo vuoden 2020 loppupuolella esiselvityksen MMM:lle CAP-valmistelun tueksi. Esiselvityksen ehdotukset on otettu suoraan CAP-suunnitelmaan mukaan.

Avustettavia **vesistökuunnostushankkeista** on määrällisesti paljon ja niissä on myös viestitty aktiivisesti. Hankkeet ovat järjestäneet yhteensä lähes 250 tilaisuutta, joihin on osallistunut yli 3 000 henkilöä. Hankkeet ovat myös valmistelleet lähes 400 viestintätuotetta eli esim. tiedotetta, uutista, blogia tai esitettä.

5. Ohjelman vaikuttavuuden seuranta ja arviointi

Ohjelmaa koskee SOVA-lain yleinen velvollisuus selvittää ympäristövaikutukset ja arvioida niitä riittävässä määrin valmistelun kuluessa (200/2005, 3 §). Ohjelman arvioitua vaikutuksia on kuvattu ohjelmatekstissä.

Ohjelmalla kantavana periaatteena on, että ohjelman vaikuttavuutta seurataan koko ohjelman ajan ja seurannan tuloksia hyödynnetään ohjelman toteutuksessa ja arvioinnissa. Vaikuttavuus kuvaa sitä, kuinka hyvin ohjelmalle asetetut tavoitteet saavutetaan ja sen todentamiseksi vaaditaan seurantaa. Seurannalla tuotettua tietoa voidaan puolestaan käyttää ohjaamaan ohjelmassa olevien hankkeiden toimintaa kustannustehokkaisiin toimenpiteisiin sekä tulevien hankkeiden määrittämistä ja toteutusta.

Ohjelmalle laaditaan vuosittaiset työ- ja viestintäsuunnitelmat sekä ohjelman toteutuksen vuosiraportit, jotka perustuvat ohjelman osahankkeiden väliraportteihin. Ympäristöministeriö viimeisteli vuoden 2021 aikana ohjelmalle ja teemoille seurantaohjelman, jonka periaatteiden ja mittareiden mukaan kerättiin tiedot ohjelman vuoden 2021 ja 2022 toimista kaikilta ohjelman keskeisiltä toimijoilta. Ohjelman väliarviointi ulkopuolisen konsultin toimesta valmistui tammikuussa 2022. Ohjelman loppuarviointi tehdään ohjelman päättymisen jälkeen vuonna 2025.

6. Riskien hallinta ja muutostarpeet

Ohjelman toimeenpanon keskeiset riskit

Ohjelman toteutus jakaantuu useille eri organisaatioille. Toteutuksesta vastaa ministeriössä perinteisen linjaorganisaation lisäksi ohjelmapäällikkö ja eri osatehtävistä ympäristöministeriössä, ELY-keskuksissa ja Suomen ympäristökeskuksessa nimetyt vastuuhenkilöt. Tämä asettaa haasteita johtamisjärjestelmän ja organisoinnin selkeydelle.

Käytännön osahankkeissa luonnonolosuhteisiin liittyvät ennakoimattomat tekijät ja henkilöstön vaihtuminen ovat tunnistettu suurimmiksi riskitekijöiksi, joka on vaikuttanut vuoden 2022 aikana ohjelman toimeenpanoon. Vuoden 2020 aikana alkanut ennakoimaton korona-pandemia on myös vaikuttanut ohjelman toimeenpanon aikatauluihin, mutta ei ole edellyttänyt vuoden 2022 aikana enää uusia sopeuttamistoimenpiteitä.

Ohjelman määrärahan käytön näkökulmasta suurimmat riskit liittyvät kipsi-hankkeen toteutumiseen tavoitteiden mukaisesti. Kipsin levitys on kustannuksiltaan suurin yksittäinen toimenpide ja kipsin vuosittainen levitysmäärä voidaan arvioida vasta kyseisen vuoden kesällä kipsikäsittelyn viljelijähaun päätyttyä. Tämä jättää kipsin levitystä hoitavilla logistiikka-alan yrityksille vain vähän aikaa reagoida mahdollisiin kysynnän muutoksiin.

Toimenpiteet riskien hallinnassa

Ympäristöministeriössä ohjelmatyön kuormittavuuden arviointia jatkettiin edellisen vuoden aikana luodun toimintamallin mukaisesti yhdessä ohjelmapäällikön ja teemavastaavien ja muiden avainhenkilöiden kanssa. Avainhenkilöiden työmäärä arviot käytiin läpi esimiesten kanssa ja sisällytettiin ohjelman työsuunnitelmaan ja henkilöiden vuosisuunnitelmiin.

Kipsi-hankkeessa siirryttiin 1.12.2022 jatkuvaan hakuun, minkä avulla pyrittiin parantamaan kipsin levitystä hoitavien logistiikka-alan yritysten mahdollisuuksiin varautua kipsinlevityksen kysynnän muutoksiin. Kipsin levitystä haettaessa pyydetään lisäksi ilmoittamaan tarkemmin kipsin levitysaikatoive, mikä helpottaa logistiikan suunnittelua.

Ohjelman teemojen ja osahankkeiden väliraportoinneissa pyydettiin tarkentamaan seuraavan vuoden työsuunnitelman toteuttamiseen liittyviä riskejä ja niistä mahdollisesti aiheutuvien muutostarpeita.

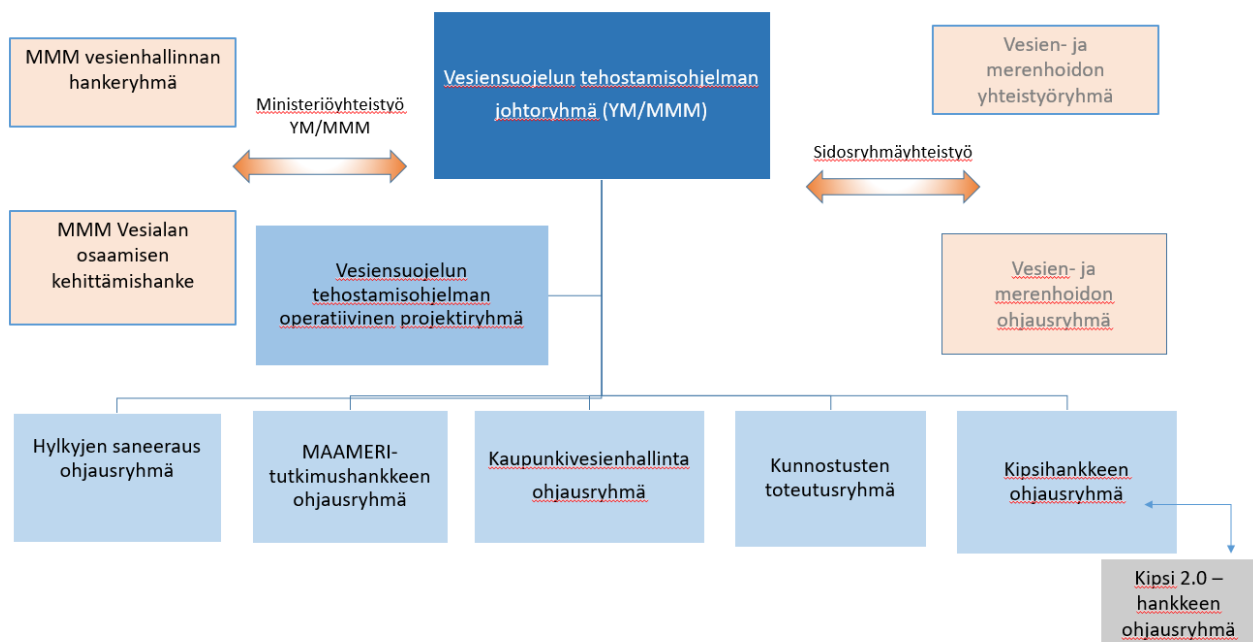
Useiden ohjelmassa toteutettavien toimenpiteiden viestintää seurataan aktiivisesti sekä ohjelman että osahankkeiden tasolla. Ohjelman sisäisessä viestinnässä panostetaan siihen, että eri osahankkeet ovat tietoisia toisten hankkeiden tilanteesta ja tekevät myös yhteistä viestintää. Saadun palautteen pohjalta teemojen ja

hankkeiden yhteistä viestintää kehitetään. Erityisesti sosiaalisen median kautta käytyyn keskusteluun ja siellä esiintyviin väittämiin reagoidaan nopeasti ja oikaistaan tarvittaessa.

Liite 1. Ohjelman organisaatio

Ohjelman operatiivinen johto ja ohjaus

Ohjelman kokonaisvastuu on ympäristöministeriön luontoympäristöosastolla. Vesien- ja merenhoidon seurantariryhmä, jossa on mukana vesien- ja merenhoidon keskeiset toimijat ja sidosryhmät, toimii koko ohjelman ohjausryhmänä ja seuraa puolivuositain ohjelman toimeenpanoa. Ohjelman toimeenpanosta keskustellaan säännöllisesti myös vesien- ja merenhoidon koordinaatioryhmässä, joka vastaa vesien- ja merenhoidon suunnittelun organisoinnista. Ohjelman kuudella teemalle sekä kahdelle poikkileikkaavalle teemalle (hankinnat ja rahoitus, viestintä) on vastuuhenkilöt ympäristöministeriössä, joiden tehtävänä on toimia teeman johtavana asiantuntijana ja edistää teeman toteutumista yhdessä ohjelmapäällikön kanssa. Teemojen hankkeiden toteuttamisen tukena toimivat ympäristöministeriön asettamat ohjaus- ja toteuttamisryhmät (kuva 1).

Kuva 1. Vesien- ja merenhoidon tehostamisohjelman organisaatiokuva ja työryhmät.

Johtoryhmä

Ohjelman johtoryhmän tehtävänä on tukea ohjelmapäällikköä vesien- ja merenhoidon tehostamisohjelman kehittämisessä ja toteuttamisessa. Johtoryhmän puheenjohtajana toimii luontoympäristöosaston vedet ja meret – yksikön päällikkö. Johtoryhmän esittelijöinä ovat ohjelmapäällikkö ja viestintävastaava. Johtoryhmän sihteerinä toimii ohjelman erityisasiantuntija. Muut johtoryhmän jäsenet ovat ympäristöministeriön ja maa- ja metsätalousministeriön asiantuntijoita.

Projektiryhmä

Ohjelman projektiryhmän tehtävänä on tukea ohjelman toteuttamista ja organisointiin liittyviä käytännön asioita. Projektiryhmän vetäjänä toimii ohjelmapäällikkö, sihteerinä ohjelman erityisasiantuntija ja jäseninä teemojen, taloushallinnon ja lainsäädännön ja viestinnän vastuuhenkilöt.

Yhteistyö maa- ja metsätalousministeriön kanssa

Maa- ja metsätalousministeriö on nimennyt ohjelmaan johtoryhmään edustajan sekä ruoka- että luonnonvaraosastolta. Lisäksi maa- ja metsätalousministeriön edustajia toimii eri teemojen ja tutkimushankkeiden ohjausryhmissä. Maa- ja metsätalousministeriö asetti neuvoteltuaan ympäristöministeriön kanssa vesienhallinnan hankeryhmän, jonka tehtävänä ohjata, seurata ja valmistella hallitusohjelman maa- ja metsätalouden vesienhallinnan toimenpidekokonaisuutta. Hankeryhmän tärkeimpiin tehtäviin kuuluu myös sovittaa yhteen toimenpidekokonaisuutta siihen kytkeytyvien maankäyttösektorin ilmasto-ohjelman, kosteikko-ohjelman ja vesiensuojelun tehostamisohjelman, Helmi-ohjelman sekä muiden strategioiden, ohjelmien ja hankkeiden kanssa. Hankeryhmä on tärkeä toimija tehostamisohjelman vesienhallinta teeman edistämisessä.

Yhteistyö ympäristöministeriön muiden rahoitusohjelmien kanssa

Ympäristöministeriön luontoympäristösaston johdolla toteutetaan vesiensuojelun tehostamisohjelman kanssa samanaikaisesti Helmi-elinympäristöohjelmaa ja ravinteiden kierrätysohjelmaa. Ohjelmien tavoitteet ja toimet tukevat vesiensuojelun tehostamisohjelman yleisiä tavoitteita erityisesti yhdyskuntien jätevesien ravinnekuormituksen vähentämisen, kiertotalouden edistämisen, luonnon monimuotoisuuden ja pienvesien suojelun ja valuma-alueen kunnostusten toteuttamisessa.

Helmi-ohjelman keskeinen tavoite on tarkastella elinympäristöjä ja niiden tarvitsemia ennallistamis- ja hoitotoimia laajoina kokonaisuuksina ja usean toimijan yhteistyönä. Kunnostus- ja hoitotoimia keskitetään, jotta ne olisivat luonnon monimuotoisuuden kannalta mahdollisimman vaikuttavia. Helmi-ohjelmassa asetetaan vuoteen 2030 ulottuvat määrälliset ja laadulliset tavoitteet elinympäristöjen kunnostukselle ja hoidolle sekä suojelualueilla että niiden ulkopuolella. Ohjelma toteutetaan 40 toimenpiteellä, joihin kuuluu myös viestintään ja tietopohjan vahvistamiseen liittyviä toimia. Vesiensuojelun tehostamisohjelman teemoista etenkin vesistö-kunnostukset ja vesitalouden hallinta maa- ja metsätaloudessa sisältävät monia yhtymäkohtia Helmi-ohjelman kanssa. Tiedonkulun varmistamiseksi ja päällekkäisyyksien välttämiseksi ohjelmien päälliköt pitävät säännöllisesti yhteyttä, jonka lisäksi tiedonkulkua parantaa tiivis yhteistyö pienvesi- ja rantaluontoteemassa.

Ravinteiden kierrätysohjelma rahoittaa hankkeita, joissa hyödynnetään ravinnerikkaita biomassoja ja tuotetaan muun muassa kierrätysravinteita ja uusiutuvaa energiaa. Tällä hetkellä toimeenpannaan seurantar ryhmän laatimaa visiota ravinteiden kierrätyksen tavoitteista vuoteen 2030 toteuttamalla ravinteiden kierrätyksen toimenpideohjelman. Ravinteiden kierrätysohjelman avainhenkilöt osallistuvat tehostamisohjelman projektiryhmän kokouksiin säännöllisesti tiedon vaihdon ja yhteisten käytäntöjen varmistamiseksi. Vesiensuojelun tehostamisohjelman ja Ravinteiden kierrätysohjelman tekee tiivistä yhteistyötä ministeriön sisäisessä viestinnässä yhteisellä uutiskirjeellä ja ulkoisessa viestinnässä sidosryhmien suuntaan.

Hankkeiden hallinnointi ja ohjaus

Kipsihankkeita hallinnoi Varsinais-Suomen ELY-keskus. Rakennekalkki- ja kuitulietteen vaikutusten seurantaohjelmaa hallinnoi Suomen ympäristökeskus. Vesistökuunnostushankkeita ja asiantuntijaverkostojen vahvistamista hallinnoivat kaikki (13) ELY-keskukset, joissa on ympäristö- ja luonnonvarat –vastuualue (Y-vastuualue). Valtakunnallista kaupunkivedet ja haitalliset aineet teemaa hallinnoi Etelä-Savon ELY-keskus. Etelä-Savon ELY-keskuksen lisäksi asiantuntijoina hankkeiden arviointiin osallistuivat edustajat Hämeen, Pirkanmaan, Kaakkois-Suomen, Lapin, Pohjois-Pohjanmaan ja Uudenmaan ELY-keskuksista. Maa- ja metsätalouden vesienhallinnan avustushankkeita hallinnoivat Pohjois-Pohjanmaan ja Varsinais-Suomen ELY-keskukset. Hakemusten arviointiin osallistuivat lisäksi edustajat Etelä-Pohjanmaan, Kaakkois-Suomen, Lapin, Pirkanmaan ja Pohjois-Savon ELY-keskuksista, ympäristöministeriöstä ja maa- ja metsätalousministeriöstä. Lisäksi kaikki alueelliset ELY-keskukset toimivat asiantuntijoina omalle alueella toimivien hankkeiden suhteen. Hylkyjen saneeraus- hanketta sekä Itämeren ja vesien tilan selvityksiä ja tutkimuksia hallinnoi Suomen ympäristökeskus (SYKE).

Viestintä

Ohjelman viestinnästä vastaa ympäristöministeriö yhteistyössä ohjelmaan osallistuvien tahojen kanssa viestintäverkostossa. Ohjelman teemoista vastaavat tahot valmistelevat ja toteuttavat omaa viestintäänsä yhteistyössä ympäristöministeriön kanssa. ELY-keskukset tekevät viestintäyhteistyötä rahoittamiensa hankkeiden kanssa. Lisäksi SYKE:n koordinoima valtakunnallinen vesistökuunnostusverkosto on tärkeä yhteistyökumppani vesien tilaa, hankkeita ja rahoitusta koskevassa viestinnässä.